

N:o 232.

Af herr **A. V. Ljungman**, *angående inrättande af en regeringsrätt m. m.*

Den vid riksdagen sedan år 1854 på dagordningen stående frågan om lindring uti eller bättre fördelning af arbetsbördan i regeringsdepartementen har i år visserligen förts ett steg närmare sin lösning genom framläggandet af Kongl. Maj:ts proposition n:o 21 om ökning af statsrådsledamöternes antal från 10 till 11 och af regeringsdepartementens antal från 7 till 8 genom inrättande af ett nytt sådant departement, »jordbruksdepartement»; men å andra sidan äro meningarne helt visst på goda grunder mycket delade derom, huru vida den sålunda föreslagna lösningen af frågan är den bästa.

Redan vid blotta läsningen af anförda proposition finner man genast, att de i ämnet föredragande departementscheferne i statsrådet ingalunda kunnat förete någon som helst afgörande bevisning för att den valda utvägen är den bästa; och granskar man noggrant den utredning af frågan, som konstitutionsutskottet företedde särskildt åren 1854 och 1897, skall man helt säkert inse, att samma utväg icke ens kan vara den bästa. Då nu härtill kommer, att inrättandet af ett nytt departement för ärenden rörande landtbruket samt statens domäner och skogar med nödvändighet måste leda till inrättandet äfven af ett för statslifvet i allmänhet samt statsfinanserna och näringarna i synnerhet än mer betydelsefullt departement för samfärdsanstalterna, handeln och sjöfarten; så torde med fog kunna påstås, att det för den för fosterlandet så viktiga frågans utredning är af behovet påkalladt att taga ämnet *i hela dess vidd* under förnyad ompröfning. I annat fall kan nemligen lätt hända, att statslifvets önskliga utveckling kommer att

Bih. till Riksd. Prot. 1899. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 56 Häft. (N:o 232.) 1

snedvridas och hämmas för en nu utan tillräckliga skäl gjord eftergift för en tillfällig yttring af den så kallade »allmänna meningen».

Då enligt regeringsformen under åren 1809—1840 funnos 15 ansvarige rådgifvare åt Konungen, nemligen 2 statsministrar, 6 statsråd, 1 hofkansler, 4 statssekreterare och 2 generaladjutanter, samt derut öfver en »rikets allmänna ärenders beredning» med 8 ledamöter eller tillsammans 23 embetsmän för de till riksstyrelsen hörande ärendenas handläggning i högsta instans; så torde icke anses vara för mycket begärdt att nu, sedan rikets folkmängd och förmögenhet samt regeringsärendenas mängd i så hög grad ökats, fordra 17 embetsmän, nemligen 10 statsråd och 7 regeringsråd, för samma arbetes verkställande.

Den kongl. propositionens förslag för dessutom med sig en brist på öfverensstämmelse mellan 42 § regeringsformen och 7 § riksakten, som måste undanröjas.

På grund af hvad sålunda i största korthet anförts och med hänvisning till dels mina motioner i Andra Kammaren 1892, n:o 2, 1897, n:o 159, och 1898, n:o 236 (bilagan), dels konstitutionsutskottets utlåtanden 1854, n:is 11, 31, 41, 1857, n:is 52, 54, 60, 1893, n:o 15 och 1897, n:o 8, dels Riksdagens skrifvelse 1893, n:o 31, får jag härmed hemställa,

att följande förslag till ändrad lydelse af 6, 7, 15, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 26, 28, 34, 38, 53, 87, 88, 89, 99, 101, 102, 103, 104, 105 och 106 §§ regeringsformen samt 11, 37, 38, 42, 43, 54 och 69 §§ riksdagsordningen måtte antagas att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

Regeringsformen.

§ 6.

Af statsrådets ledamöter skola *nio* vara chefer och föredragande, hvar för sitt departement, nemligen:

ministern för utrikes ärendena för utrikesdepartementet;

en chef för sjöförsvarsdepartementet;

en för landförsvarsdepartementet;

en för justitiedepartementet;

en för civildepartementet;

en för samfärdselsdepartementet;

en för landtbruksdepartementet;
 en för finansdepartementet; samt
 en för ecklesiastikdepartementet.

Den närmare fördelningen af ärendena, departementen emellan, bestämmes af Konungen genom en särskildt utfärdad, offentlig kungjord stadga.

§ 7.

Alla regeringsärenden, med undantag af sådana, som i 11, 12, 13 och 32 §§ omförmälas, skola inför Konungen i statsrådet föredragas och der afgöras. *Om utöfvandet af Konungens befälsrätt öfver rikets krigsmagt samt domsrätt gifvas här nedanföre särskilda föreskrifter.*

§ 15.

Kommandomål, hvarmed förstås sådana, som Konungen, i egenkap af högsta befälhafvare öfver krigsmagten till lands och sjös, omedelbarligen besörjer, må Konungen, då han sjelf förer riksstyrelsen, afgöra i närvaro af den bland *de i 6 § omförmälda försvarsdepartementens* chefer, till hvars departement ärendet hörer. Honom åligger, vid ansvar, att, då dessa mål beredas, sin mening yttra öfver de företag, Konungen besluter, samt att, då hans mening icke med Konungens beslut öfverensstämmer, föra sina yttrade betänkligheter och råd till ett protokoll, hvars rigtighet Konungen medelst sin höga påskrift besanne. Finner nämnde embetsman dessa företag vara af en vådlig rigtning eller omfattning, eller grundade på ovissa eller otillräckliga medel att dem utföra, tillstyrke han jemväl, att Konungen ville kalla, till ett krigsråd deröfver, tvenne eller flera af de närvarande högre militära embetsmän; Konungen dock obetaget, att å denna tillstyrkan och, der den bifalles, å krigsrådets till protokoll anförda tankar göra det afseende, honom godt synes.

§ 17.

1. Konungens domsrätt skall uppdragas minst tolf, högst tjugoen, af honom utnämnde, lagkunnige män, hvilka fullgjort hvad författningarne föreskrifva dem, som uti domareembeten må nyttjas, samt i sådana värf ådagalagt insigt, erfarenhet och redlighet. De kallas justitieråd och utgöra Konungens högsta domstol. Deras antal må ej ökas utöfver

tolf, så vida ej Konungen och Riksdagen, i den ordning 87 § 1 mom. stadgar, besluta, att högsta domstolen skall på afdelningar arbeta; och varde, i sådant fall, så väl justitierådens antal inom ofvan föreskrifna gränser, som ärendenas fördelning mellan afdelningarna i samma ordning bestämda.

2. *Konungens rätt att pröfva och afgöra de mål, som, jemlikt författningarna, få hos Konungen fullföljas genom besvär öfver embetsmyndigheters, korporationers eller nämnders meddelade beslut, men icke tillkomma högsta domstolens upptagande och ej heller angå tillsättande af tjänster, skall på det sätt och med de undantag, som bestämmas i särskild, af Konungen och Riksdagen gemensamt stiftad stadga, uppdragas åt sju af Konungen utnämnde, kunnige, erfarne, redlige och allmänt aktade män. De kallas regeringsråd och utgöra Konungens regeringsrätt. Bland dem böra minst fyra hafva förut förvaltadt civil beställning och minst tre beklädt domareembete.*

§ 18.

Regeringsrätten tillkommer det äfven att, i mål af beskaffenhet att tillhöra dess slutliga pröfning, upptaga och afgöra ansökningar, att Konungen må bryta dom åter, som vunnit laga kraft, eller återställa tid, som försuten är. Alla öfriga sådana ansökningar skola afgöras af högsta domstolen.

§ 19.

Inkomma till Konungen ifrån domstolar eller embetsmän förfrågningar om enligt 87 § stiftad lags eller laga stadgas rätta mening i sådana fall, som till domares eller embetsmans åtgärd höra, ege, allt efter lagens eller stadgans beskaffenhet enligt nyss nämnda paragraf, högsta domstolen eller regeringsrätten att de sålunda sökta förklaringar gifva.

§ 21.

Konungen eger tvenne röster i de mål, hvilkas föredragning och afgörande han för godt finner att i högsta domstolen eller regeringsrätten öfvervara. Alla frågor om förklaringar öfver enligt 87 § stiftad lags eller laga stadgas rätta mening skola hos Konungen anmälas och hans röster deruti inhemtas och beräknas, änskönt han icke i högsta domstolens eller regeringsrättens öfverläggningar derom deltagit.

§ 22.

1. Uti högsta domstolen kunna ringare mål pröfvas och afgöras af fem ledamöter, så ock af fyra, der alla fyra äro om slutet ense. Öfver viktigare saker skola minst sju döma. Ej må flere än åtta ledamöter på en gång i pröfningen af något mål deltaga, der ej för vissa fall annorledes föreskrifves i den ordning, 87 § 1 mom. stadgar.

2. Uti regeringsrätten kunna mål pröfvas och afgöras af fem ledamöter, så ock af fyra, der minst tre af dem äro om slutet ense.

§ 23.

Alla högsta domstolens och regeringsrättens beslut utfärdas i Konungens namn och med hans höga underskrift eller under hans sekret.

§ 24.

1. Uti Konungens nedre justitierevision skola justitieärendena beredas till föredragning och afgörande i högsta domstolen.

2. Till föredragning och afgörande i regeringsrätten skola ärendena beredas i det departement, hvartill de, enligt den i 6 § omförmälda fördelning, höra.

(Departementschef ege att i regeringsrätten deltaga i öfverläggningen, men icke i besluten, uti de mål, som till hans departement höra.)

§ 26.

1. Då justitieärenden i statsrådet föredragas, skola, jemte chefen för justitiedepartementet och minst tre andra ledamöter af statsrådet, två justitieråd dem öfvervara, med den skyldighet att till protokollet sig yttra, som 9 § föreskrifver.

2. Vid föredragning i statsrådet af frågor om stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af lagar eller författningar, hvarom i 87 § 2 mom. och 89 § förmäles, böra två af regeringsrättens ledamöter närvara, med enahanda skyldighet att sig yttra, som ofvan i 1 mom. sägs. Lag samma gälle i fråga om dispens från sådan lag eller författning.

§ 28.

1. Konungen eger att i statsrådet — — — — — befordringar inom den svenska kyrkan.

Hvarje departementschef skall föredraga — — — — — som under departementet höra.

2. Konungen eger att genom naturalisation — — — — — ledamot af statsrådet utnämnas.

§ 34.

Statsministern och ministern för utrikes ärendena innehafva rikets högsta värdighet och *de öfrige statsrådsledamöterna* den närmaste derintill. Ledamot af statsrådet må icke tillika annat embete utöfva, ej heller några inkomster deraf uppbära. Justitieråd *eller regeringsråd* må ej tillika annat embete innehafva eller utöfva.

§ 38.

1. Alla från Konungen utgående expeditioner och befallningar, utom i kommandomål, skola, för att blifva gällande, vara försedde med Konungens underskrift och kontrasignation af vederbörande föredragande, som vare ansvarig, att de instämma med deröfver förda protokoll.

Skulle den föredragande finna något Konungens beslut vara stridande mot denna regeringsform, göre han derom i statsrådet föreställning. Yrkar Konungen ändock, att ett sådant beslut skall utfärdas, vare det då den föredragandes rättighet och pligt, att sin kontrasignation derå vägra, samt nedlägga han i följd deraf sitt embete, hvilket han icke må återtaga förr, än Riksdagen hans förhållande pröfvat och gillat. Emellertid vare han vid sin lön och öfriga tjensten åtföljande inkomster bibehållen.

2. Alla föreskrifter och erinringar om verkställighet af utfärdade beslut må af *departementschef* omedelbarligen kunna till vederbörande expedieras.

Öfver förvaltningsärenden, som, efter af Konungen derom i offentligen kungjord stadga gifvet förordnande, utaf departementschef afgöras, skall protokoll föras, hvilket med namnunderskrift af den beslutande till sin rigtighet styrkes.

§ 53.

1. Lagtima Riksdag skall för ärendenas beredning tillsätta dessa utskott: ett konstitutionsutskott, att väcka och upptaga frågor rörande förändringar i grundlagarne och yttranden deröfver till Riksdagen afgifva, samt att granska de i statsrådet förda protokoll; ett statsutskott, att utreda och för Riksdagen uppgifva statsverkets och riksgäldsverkets tillstånd, förvaltning och behof; ett bevillningsutskott, att behandla bevillningsfrågor; ett bankoutskott, att öfverse bankens styrelse och tillstånd samt föreskrifter om bankförvaltningen gifva; samt *två* lagutskott, att utarbета de från kamrarne remitterade förslag till civil-, kriminal-, kommunal- och kyrkolagarnes förbättring.

2. Å urtima riksdag skola ej flera utskott tillsättas, än som erfordras för beredning af dervid förekommande ärenden.

§ 87.

1. Riksdagen eger gemensamt med Konungen magt att stifta allmän och särskild civillag äfvensom allmän kriminallag och särskild kriminallag för krigsmagten samt att sådan förut stiftad lag förändra och upphäfva. Ej må Konungen utan Riksdagens samtycke, och icke Riksdagen utan Konungens, någon ny lag göra eller gammal afskaffa.

Frågor härom må i Riksdagens kamrar kunna väckas och skola, sedan vederbörligt utskott deröfver blifvit hördt, af Riksdagen afgöras. Beslutar Riksdagen för sin del någon ny lag eller gammal lags upphäfvande eller förändring, aflemnas förslag derom till Konungen, som inhemte statsrådets och högsta domstolens tankar deröfver, och, sedan han sitt beslut fattat, meddele Riksdagen antingen sitt samtycke till dess åstundan eller sina skäl att det vägra. Kan Konungen icke förr, än Riksdagen åtskiljes, fatta och meddela sitt beslut, vare han oförhindrad att före nästföljande riksdags öppnande förslaget ordagrant bifalla och allmän kungörelse derom utfärda. Sker det ej, anses förslaget hafva förfallit, och Konungen underrätte då Riksdagen vid dess nästa sammankomst om de skäl, som hindrat förslagets antagande. Finner Konungen godt någon lagfråga för Riksdagen framställa, äske han statsrådets och högsta domstolens yttranden deröfver, samt meddele sin proposition tillika med berörda yttranden åt Riksdagen, som med frågan vidare förfar, såsom i riksdagsordningen sägs.

2. Sammalunda förfares ock vid stiftande, ändring eller upphäfvande af sådan lag eller laga stadga, som eljest, enligt denna regeringsforms föreskrifter eller på grund af Konungens och Riksdagens samfölda beslut, skall

utgöra föremål för Konungens och Riksdagens gemensamma lagstiftning, ehuru med den skillnad, att regeringsrättens yttrande skall inhemtas i stället för högsta domstolens.

3. Riksdagen eger ock gemensamt med Konungen stifta, förändra eller upphäfvva allmän kyrkolag äfvensom särskild kriminallag för presterskapet, dock att dervid erfordras samtycke jemväl af allmänt kyrkomöte. Öfver förslag angående dylik lag skola, på sätt i 1 mom. sägs, statsrådets och högsta domstolens tankar inhemtas och jemte Konungens proposition, då sådan göres, Riksdagen meddelas. Har ej förslag, hvarom nu fråga är, före början af riksdagen näst efter den, då förslaget framstälts eller antagits, blifvit såsom lag genom allmän kungörelse utfärdadt, vare det förfallet, och Konungen underrätte då Riksdagen om de skäl, som hindrat förslaget antagande.

4. Dispens från i föregående tre mom. afsedil lags eller laga stadgas föreskrifter kan endast meddelas i sådana fall, der lagen eller stadgan själf uttryckligen medgifver, att dylik må ega rum, och efter inhemtande af yttrande från den i Konungens namn dömande domstol, som har att yttra sig vid sådan lags eller laga stadgas stiftande, ändring eller upphäfvande.

§ 88.

Med förklaring öfver lag eller laga stadga, hvarom i nästföregående § förmäles, förhålles som med sådan lags eller stadgas stiftande. De förklaringar, som, till svar på inkomna förfrågningar om dylik lags eller stadgas rätta mening, Konungen genom sin högsta domstol eller regeringsrätt emellan riksdagarne gifver, kunna ogillas af först derefter sammanträdande Riksdag, så ock, om förklaring angår ämne, som till allmän kyrkolag eller särskild kriminallag för presterskapet hörer, af det allmänna kyrkomöte, som efter förklaringens meddelande först hålles; och må dylika förklaringar, der de sålunda ogillade blifvit, ej längre gälla eller af domstolarne eller myndigheterna iakttagas och åberopas.

§ 89.

1. Uti Riksdagens kamrar må frågor väckas om förändring, förklaring och upphäfvande af författningar, som rikets allmänna hushållning röra; om sådane nya författningars stiftande samt om grunderna för allmänna inrättningar af alla slag. Riksdagen ege dock, med i denna regeringsform fastställda undantag, icke magt att i dessa mål annat eller mera besluta, än föreställningar och önsksningar, att hos Konungen anmälas,

och hvarå Konungen, sedan statsrådet deröfver blifvit hördt, göre det afseende, han för riket nyttigt finner.

Öfver förslag rörande författning, som i detta mom. afses, bör, så vidt tid der till gifves och förslaget vigt anses sådant kräva, regeringsrättens yttrande inhemtas före afgörandet.

2. Vill Konungen öfverlemna åt Riksdagen att gemensamt med honom något afgöra, som rikets allmänna styrelse rör, då förfares dermed på det sätt, som angående *vissa lagfrågor* är i 87 § 2 mom. stadgad.

§ 99.

Justitieombudsmannen må, när han det nödigt anser, kunna öfvervara *regeringsrättens*, högsta domstolens, nedre justitierevisionens, hofrätternas, kollegiernas eller i dessas ställe inrättade verks, och alla lägre domstolars öfverläggningar och beslut, dock utan rättighet att sin mening dervid yttra, samt ega tillgång till alla domstolars, kollegiers och embetsverks protokoll och handlingar. Konungens embetsmän i allmänhet vare skyldige att lemna justitieombudsmannen laglig handräckning, samt alla fiskaler att medelst aktioners utförande honom biträda, då han det äskar.

§ 101.

Skulle den oförmodade händelse inträffa, att antingen hela Konungens högsta domstol eller af dess ledamöter en eller flere funnes hafva af egennytta, vrångvisa eller försumlighet så orätt dömt, att derigenom någon, emot tydlig lag och sakens utredda och behöringen styrkta förhållande, mistat eller kunnat mista lif, personlig frihet, ära och egendom, eller hela Konungens regeringsrätt eller en eller flere af dess ledamöter, i denna egenskap, uppenbartigen handlat mot gällande lagar och författningar; vare justitieombudsmannen pliktig, äfvensom Konungens justitiekansler berättigad, att vid den rikets domstol, som här nedanföre bestämmes, den felaktige under tilltal ställa, samt till ansvar efter rikets lag befordra.

§ 102.

Denna domstol, som riksrätt kallas, skall i sådant fall bestå af presidenten uti Svea hofrätt, hvilken deruti före ordet, presidenterna

uti rikets öfriga hofrätter och uti kammarrätten samt fyra de äldsta regeringsråd; men vid tilltal emot regeringsrättens ledamöter tage, i stället för regeringsråd, fyra de äldsta justitieråd säte i riksrätten. Då antingen justitiekansleren eller justitieombudsmannen finner sig befogad att tilltal inför riksrätten anställa, äske han hos presidenten i Svea hofrätt, såsom riksrättens ordförande, laglig kallelse å den eller dem, som skola tilltalas. Presidenten i nämnda hofrätt foge derefter anstalt om riksrättens sammanträde för att kallelsen utfärda och målet vidare i laglig ordning behandla. Skulle mot förmodan han detta underlåta eller någon af de öfriga förenämnda embetsmän undandraga sig att uti riksrätten deltaga, stånde de för en sådan uppsåtlig försummelse af deras embetspligt till lagligt ansvar. Rätten vare domför, om sju deruti sitta. Är presidenten i Svea hofrätt af laga förfall eller jäf hindrad, inträde i hans ställe den äldste i tjenst varande af öfrige presidenter såsom ordförande och äldsta rådet i sagda hofrätt såsom ledamot; är annan af presidenterne hindrad, inträde det äldsta rådet i den domstol, han tillhör, i hans ställe; är regeringsråd eller justitieråd hindradt, inträde i dess ställe närmast i ålder varande, riksrätten icke redan tillhörande regeringsråd eller justitieråd.

Denna domstol ege, sedan ransakningen fulländad är och domen efter lag fäld, att densamma för öppna dörrar afkunna. Ingen hafve magt att sådan dom ändra, Konungen dock obetaget att göra nåd, hvilken likväl icke må sträcka sig till den dömdes återinsättande i rikets tjenst.

§ 103.

Lagtima Riksdag skall hvarje år, på sätt riksdagsordningen stadgar, tillsätta en nämnd, som ege att döma, huruvida regeringsrättens och högsta domstolens samtliga ledamöter gjort sig förtjent att i deras viktiga kall bibehållas, eller om visse af dem, utan bevisligen begångna fel och brott, hvarom 101 § handlar, likväl kunde anses böra ifrån utöfningen af Konungens domsrätt skiljas. Beslutar denna nämnd, efter omröstning i den ordning, som i riksdagsordningen sägs, att någon eller några af regeringsrättens eller högsta domstolens ledamöter anses böra uteslutas från nämnda domsrätts utöfning, blifve han eller de derefter af Konungen, hos hvilken Riksdagen skall härom göra anmälan, ifrån embetet genom nådigt afsked skilde. Dock tillägge Konungen honom eller dem hvardera en årlig pension till fyra femtedelar af lönens belopp.

§ 104.

Ej må Riksdagen ingå i någon särskild pröfning af *regeringsrättens* eller högsta domstolens beslut, eller någon allmän öfverläggning derom uti nämnden förefalla.

§ 105.

Lagtima Riksdags konstitutionsutskott ege att äska de protokoll, som enligt 9 och 38 §§ blifvit förda, samt i det, som rörer allmänt kända och af utskottet uppgifna händelser, jemväl de protokoll, hvarom i 11, 13 och 15 §§ förmäles.

§ 106.

Finner *konstitutionsutskottet*, att någon statsrådets ledamot, eller någon för tillfället förordnad föredragande, eller den embetsman, som i kommandomål Konungen råd gifvit, i denna sin *egenskap* uppenbarligen handlat emot rikets grundlag eller allmän lag, eller tillstyrkt någon öfverträdelse deraf, eller underlåtit att göra föreställningar emot sådan öfverträdelse, eller den vållat och befrämjat genom uppsåtligt fördöljande af någon upplysning, eller att den föredragande underlåtit att i de fall, som 38 § 1 mom. förutsätter, sin kontrasignation å ett Konungens beslut vägra, då ege *utskottet* ställa en sådan under tilltal af justieombudsmannen inför riksrätten, hvaruti, jemte *presidenterna* i rikets hofrätter samt *kammarrätt*, fyra de äldsta justitieråd och fyra de äldsta *regeringsråd* i dessa fall komma att säte taga, och gånge härmed, som i 101 och 102 §§ om tilltal emot högsta domstolen och *regeringsrätten* föreskrifves.

Då statsrådets ledamöter eller Konungens rådgifvare i kommandomål finnas hafva, på sätt ofvan berördt är, gjort sig till ansvar skyldige, döme dem riksrätten efter allmän lag och den särskilda *lag*, som blifvit till bestämmande af sådant ansvar utaf Konungen och Riksdagen enligt 87 § 1 mom. fastställd.

Riksdagsordningen.

§ 11.

Är någon missnöjd med riksdagsmannaval, som af landsting eller stadsfullmäktige förrättadt är, må han deröfver hos Konungen anföra

underdåniga besvär. Han eger för sådant ändamål hos landstingets sekreterare eller stadsfullmäktiges ordförande äska behörigt protokollsutdrag, hvilket genast eller inom högst två dagar derefter bör till klaganden utlemnas; och skall han, vid förlust af talan, sina till Konungen ställda besvär, sist inom en månad efter valförrättningens slut, ingifva till Konungens befallningshafvande, som genom kungörelse, hvilken i allmänna tidningarna införes, utsätter viss kort tid, inom hvilken underdånig förklaring må öfver besvären till Konungens befallningshafvande aflemnas. Sedan den tid tilländagått, har Konungens befallningshafvande att besvärshandlingarna jemte de förklaringar, som må hafva inkommit, ofördröjligen till Konungen insända, för att i *regeringsrätten* skyndsamt föredragas och afgöras.

§ 37.

1. Å hvarje lagtima riksdag skola, inom *sex* dagar efter dess öppnande, tillsättas: ett konstitutionsutskott, ett statsutskott, ett bevillningsutskott, ett bankoutskott samt *två* lagutskott. Dessa Riksdagens ständiga utskott skola bestå: konstitutionsutskottet af tjugo, statsutskottet af tjugofyra, bevillningsutskottet af tjugo, bankoutskottet af sexton och *hvardera* lagutskottet af sexton ledamöter, hvilka hvardera kammaren till halfva antalet inom sig väljer antingen omedelbart eller, om kammaren så beslutar, genom elektor; ankommande på kamrarnes sammanstående beslut att, när sådant finnes vara af nöden, tillsätta särskildt utskott för upptagande af fråga, som tillhör ständigt utskotts behandling, så ock att, derest utskott anmäler behof af förstärkning i ledamöternas antal, *sådan* bevilja.

2. Hvardera kammaren eger ock inom sig utse suppleanter, att vid inträffadt förfall för utskottsledamöter i deras ställe inträda.

3. Derest i någondera kammaren fråga väckes, som icke tillhör förenämnda utskotts behandling, men är af beskaffenhet, att utskotts yttrande deröfver erfordras, skall för frågans beredande ett tillfälligt utskott, bestående af så många ledamöter, som kammaren nödigt aktar, inom kammaren tillsättas.

4. Å urtima riksdag skola ej flera utskott tillsättas, än som erfordras för beredning af de dervid, enligt 2 §, förekommande ärenden.

§ 38.

1. Konstitutionsutskottet tillkommer att granska rikets grundlagar samt att hos Riksdagen föreslå de ändringar deruti, dem utskottet anser högst nödiga eller nyttiga och möjliga att verkställa, så ock att meddela utlåtande öfver de från kamrarne till utskottet hänvisade grundlagsfrågor.

2. Utskottet åligger ock att äska de *enligt 9 och 38 §§ regeringsformen* förda protokoll samt *må*, i hvad som rörer kända och af utskottet uppgifna händelser, *jemväl äska protokoll, hvarom i 11, 13 och 15 §§ regeringsformen förmäles*. Om utskottets rätt och pligt att, efter granskning af dessa protokoll, hos Riksdagen anmäla de anmärkningar, hvartill denna granskning funnits föranleda, eller eljest vidtaga den med anledning af gjord anmärkning erforderliga åtgärd, så ock att, när af riksdagsman eller annat utskott än konstitutionsutskottet fråga blifvit väckt, att statsrådet eller någon dess ledamot eller föredragande sitt embete på obehörigt sätt utöfvat, deröfver, före frågans afgörande af Riksdagen, afgifva yttrande, derom är i regeringsformen stadgadt.

3. Utskottet tillkommer jemväl att, då olika meningar mellan kamrarne uppstå, till hvilket utskott uppkomna frågor och ämnen böra hänvisas, derom besluta, så ock att skilja mellan kammare och dess talman, då den senare vägrar proposition.

§ 42.

1. *De två lagutskotten skola meddela utlåtande öfver och utarbета de från kamrarne till dem hänvisade förslag till stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af sådana lagar eller laga stadgar, som utgöra föremål för Konungens och Riksdagens gemensamma lagstiftning och icke, på grund af här ofvan gifna föreskrifter, tillhöra annat utskotts handläggning. Första lagutskottet har dervid att af förslagen, angående hit hörande lagar och laga stadgar, bereda dem, öfver hvilka högsta domstolens, och andra lagutskottet dem, öfver hvilka regeringsrättens yttrande skall, enligt 87 § regeringsformen, inhemtas.*

2. *Lagutskotten skola ock, hvar i hvad på detsamma ankommer, efter den i 1 mom. gifna fördelning af frågorna, granska justitieombudsmannens, enligt 100 § regeringsformen, afgifna anmärkningar öfver lagarnes och författningarnes brister samt förslag till deras förbättring och meddela utlåtande deröfver till Riksdagen.*

Första lagutskottet skall ock granska justitieombudsmannens, enligt 100 § regeringsformen, afgifna redogörelse för sin förvaltning af det honom anförtrodda embete, äfvensom hans embetsdiarier och registratur samt med utlåtande deröfver till Riksdagen inkomma.

§ 43.

Ej må statsrådsledamot, *regeringsråd* eller justitieråd i utskott eller val till utskott deltaga; ej heller någon, af hvilken Riksdagen kan fordra redo och ansvar, inväljas i utskott, der redovisning för hans egna embetsåtgärder kan förekomma.

§ 54.

Konungens skrivelser och propositioner med det undantag, som i 34 § förmäles, tillställas båda kamrarna genom en statsrådets ledamot samt böra alltid vara åtföljda af statsrådets och i frågor om stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af *lag eller laga stadga, hvarom i 87 § regeringsformen förmäles*, jemväl af högsta domstolens eller *regeringsrättens* yttrande, efter ty derom är i sist åberopade § föreskrifvet.

§ 69.

Lagtima Riksdag skall *hvarje* år tillsätta en nämnd af fyratioåtta personer, deraf hvardera kammaren genom sluten omröstning inom sig utser tjugofyra, och hvilken nämnd i den ordning, 103 och 104 §§ regeringsformen stadga, eger att döma, huruvida *regeringsrättens och högsta domstolens* samtliga ledamöter gjort sig förtjente att i deras viktiga kall bibehållas, eller om visse af dem, utan bevisligen begångna fel och brott, hvarom regeringsformens 101 § handlar, likväl kunna anses böra från utöfningen af Konungens domsrätt skiljas.

Denna nämnd träder samma dag, den blifvit vald, tillsammans. Nämndens samtliga ledamöter rösta först, man för man, öfver den frågan: skall omröstning anställas till uteslutande af någon bland högsta domstolens ledamöter? Besvaras denna fråga enhälligt eller af de flesta rösterna med nej, blifva högsta domstolens samtliga ledamöter bibehållne. Besvaras den åter med ja, uppgör hvar och en af nämnden en sluten lista på dem af högsta domstolens ledamöter, flere eller färre, som han anser böra entledigas. De bland dessa, som då fått *minst två*

tredjedelar af rösterna emot sig, ställas hvar efter annan under ny omröstning, hvarvid fem sjettedelar af rösterna fordras emot den eller dem, som anses böra från utöfningen af Konungens domsrätt uteslutas; och förhållas derefter såsom i regeringsformens 103 § vidare föreskrifves.

Sammalunda förfares ock i fråga om regeringsrättens ledamöter.

Stockholm den 4 mars 1899.

Axel Vilh. Ljungman.
